

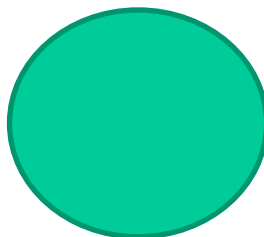
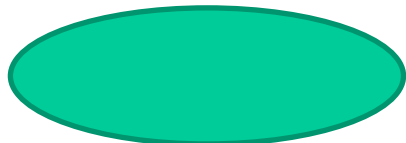
Unge, karakterer og læring i en præstationskultur

Skoleudvikling i Praksis
Konference

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

Nørresundby Gymnasium og hf
17. Januar 2019

B U P L

Kort om undersøgelsen

Besøg på 13 ungdomsuddannelse:

STX: 7

HHX: 2

HF: 2

EUD: 2

Gruppeinterview med elever og lærere på alle uddannelser:

I alt **75 elever & 11 lærere**

Spotinterview med elever og lærere på alle uddannelser

Observation af undervisning på alle uddannelser:

I alt **13 dages observation**

Gymnasie: Elever fra alle årgange

EUD: Elever fra GF2 (maler, elektriker og kok/tjener).

Samarbejde med Birgitte Simonsen (fhv. professor, CeFU) & Forum 100%.

Centrale pointer

Stort fokus på refleksion omkring karakterer og bedømmelse.

Stor vilje til at arbejde med egen undervisning og praksis i bred forstand.

Variation mellem lærere og mellem fag.

Lærer, hhx: Nu spurgte du også for lidt siden, om de er strategiske nogle af dem. Det var de så også i går, fordi de tror stadigvæk, at de kan nå lige at påvirke karakteren. Så jeg har kunnet mærke, at den sidste månedstid: De er dælme dygtige nu i forhold til, hvad de var for en måned siden eller i hvert fald aktive. Og i går fungerede det godt. Det var dynamisk, konstruktivt, idéudveksling, rigtig mange var involverede. Det var fedt. Det var rigtig fedt.

*Elev, stx: Jeg synes bare tit, at sådan folk rækker hånden op for at sige noget for at kunne få en god karakter. Ja, hvor man godt kan blive sådan: 'Altså, **du bliver ikke klogere af det der, du gør det jo kun for at få en god karakter**'. Men sådan er det jo.*

...

*Elev stx: Altså, du rækker ikke hånden op, fordi du er interesseret og gerne vil deltage. Så rækker du hånden op, fordi du vil **præstere** og **vise læreren, at du er god**.*

En præstationskultur vinder frem på hhx og stx

Dreng 1, hhx: *Det handler i princippet kun om, hvilken karakter du får ikk'.*

Dreng 2, hhx: *Og det får du også at vide.*

Dreng 1, hhx: *Og det er det eneste man tænker på. Vores lærer fortæller os det hver gang: 'Nu er der tre uger tilbage. De her karakterer I får her, dem skal I bruge resten af livet. Giv den nu en skalle'.*

Dreng, 3.g, stx: *Altså jeg tror, at selve karaktergivningen er med til, at man gør sådan mere, altså man bliver mere seriøs omkring det...*

Pige, 3.g, stx: *Præcis.*

Dreng: *At man ikke bare laller rundt og finder på et eller andet, whatever, og så også det der med, at **man skal præstere.***

Elevstrategier i undervisningen

Dreng 1, hhx: Men jeg vil også lige komme med en indrømmelse til før. At der er også flere gange, hvor jeg har siddet med hånden oppe, hvor jeg ikke har haft nogen idé om hvad svaret er.

Interviewer: Hvad så hvis du bliver taget?

Dreng 1: Så har man glemt, hvad man skal sige.

Interviewer: Siger man bare det?

Dreng 2: Nej, så snakker man udenom.

Dreng 3: Så laver man den der:

“ah” så var der lige en anden der tog ens svar “pis.”

Dreng 2: Jeg holder den bare lidt på klem, sådan der (viser en finger op, der er lidt bøjet).

Pige 1, stx: Så tænker man ligesom, at karaktererne vil dale på en eller anden måde, eller nu har lærerne et dårligt indtryk af mig...

Pige 2: Nu tror han, at jeg er dum eller sådan noget, ikke, det skulle jeg ikke have sagt...

Pige 1: Ja, han rynkede ret meget på næsen, da jeg sagde det der, og så fortryder man, og så er man sådan lidt...

Pige 2: Ja, og så siger man ikke noget resten af timen, for så man er **bange for, at det også er forkert, ikke.**

Dreng 2.g, stx: *Ja, altså der er mange situationer i klassen, hvor der fx er tavleundervisning, og så spørger læreren: 'Har I forstået det her?'. Og sådan halvdelen af klassen de har ikke forstået noget, **men de gider ikke sige, at de ikke har forstået det.***

Interviewer: *Er det rigtigt?*

(Alle samtykker med ja'er)

Dreng: *Det er også en irriterende følelse, synes jeg, at **man ikke forstår det, man laver.** Og det er også irriterende.*

Dreng, hhx: *"... man skimmer det bare hurtigt og så, hvis man forstår det og hører nogenlunde efter og man så googler svaret, så kan man forklare det med egne ord".*

Dreng 2, hhx: *"Altså, jeg har valgt at lukke min computer ned, når jeg skal sige noget, fordi så kan de se, at det ikke er sådan, at jeg lige har googlet det".*

Dreng, hhx: *Altså, du kan bare sidde musestille og så bare to uger før de giver karakterer, så slår du bare til.*

Pige, hhx: *Ja, for der er fandme mange (drenge) der godt kan noget, men ikke siger noget hele året, og så lige til sidst så rykker lige frem og rækker hånden op.*

Elev, stx: *Bare fokuser på de fag, du skal afslutte og glem resten.*

- Prioriterings-strategi
- Internet-strategi
- Markerings-strategi
- Undvigestrategi

- En bredere samfundsmæssige (unge) tendens
- Opskrivninger af forventninger til sig selv og ungdomslivet

*se godt ud / have gode relationer / klare sig godt i
uddannelse / have gode sexoplevelser / mange likes /
mange venner / fede ferier m.m.m.*

Når perfektionskultur møder præstationskultur i uddannelserne

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

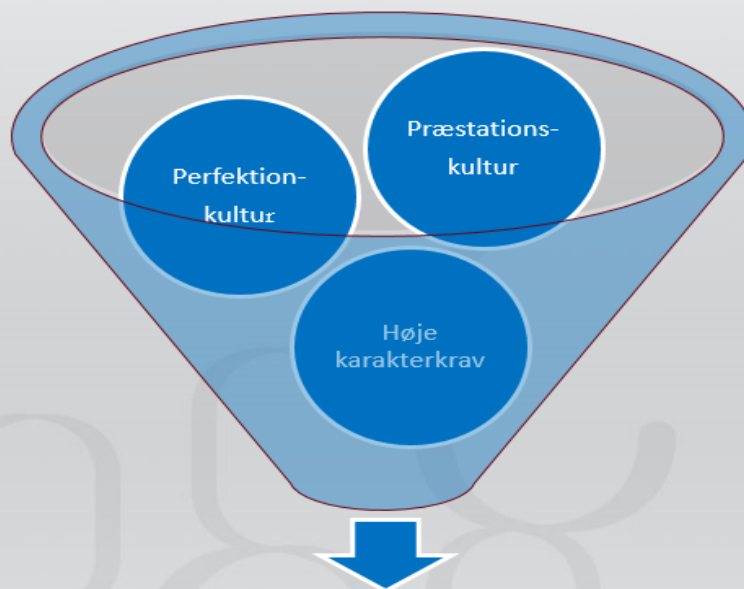
Pige, 2.g, stx: Man bliver meget stresset, hvis der er rigtig mange ting, man føler, man skal lave det hele perfekt fordi: 'Åh nej, nu får vi snart karakterer!'

Når perfektionskultur møder præstationskultur i uddannelserne

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

- Barren for 'godt nok' hæves.
- Rummet for at føle sig utilstrækkelig udvides (alt under 10 er dårligt).
- Udpeger en top og en bund (en vinder og taberkultur understøttes)
- Hele 'midterfeltet' de legitimeres – skaber umotivation knyttet til karakterer under 10.
- En truet læringskultur og en øget sårbarhed

Pige 1, 1. år hf: *Vi får ikke standpunktskarakterer. Altså, så afleverer vi en opgave, og så får vi bedømmelse ud fra det, ja.*

I: *Og hvordan er det?*

Pige 1: *Det er fint, det er dejligt.*

Dreng 1, 1. år: Befriende.

I: *Hvorfor er det dejligt?*

Pige 1: *Fordi så giver læreren os noget, vi faktisk kan bruge til noget.*

Dreng 3, 2. år: *Så plejer vi også at få en eller anden form for kommentar til vores opgaver omkring, det her skal vi gøre bedre i opgaverne for at kunne højne dem, øh niveaumæssigt.*

Et udblik til erhvervsuddannelserne

Interviewer: *Er karakterer noget I går og snakker om i det daglige imellem jer?*

Dreng, GF2, maler: *Altså, vi snakker da lidt om det nogen af os indbyrdes, tror jeg. For mig har karaktererne ikke så meget at sige. Det er mere med, hvad mesteren ser, når han kommer ud.*

Opgaven som autoritet på eud

Pige, GF2, maler: *Jeg har altid været kreativ, og jeg har altid godt kunne lide at se et **resultat** stå færdigt, og jeg er egentlig selv **stolt** over det. Og det var nok en af grundene til, at jeg valgte maler, at jeg vidste, at der ville komme et resultat til sidst, og hvis jeg ikke selv var stolt over det, så vidste jeg godt, at der var noget jeg ikke havde lavet godt nok. Så det der med at få et resultat færdigt og så stå og sige: 'Det ser faktisk godt ud'.*

Dreng: *Og gøre sig **umage** med det, ikk'? Altså det der med, at man står bagefter og siger: '**Det er sgu i orden**'. I stedet for, at man kan stå se: 'Det vil jeg sgu ikke være bekendt'.*

Feedback – vejen frem?

- i et lærerperspektiv

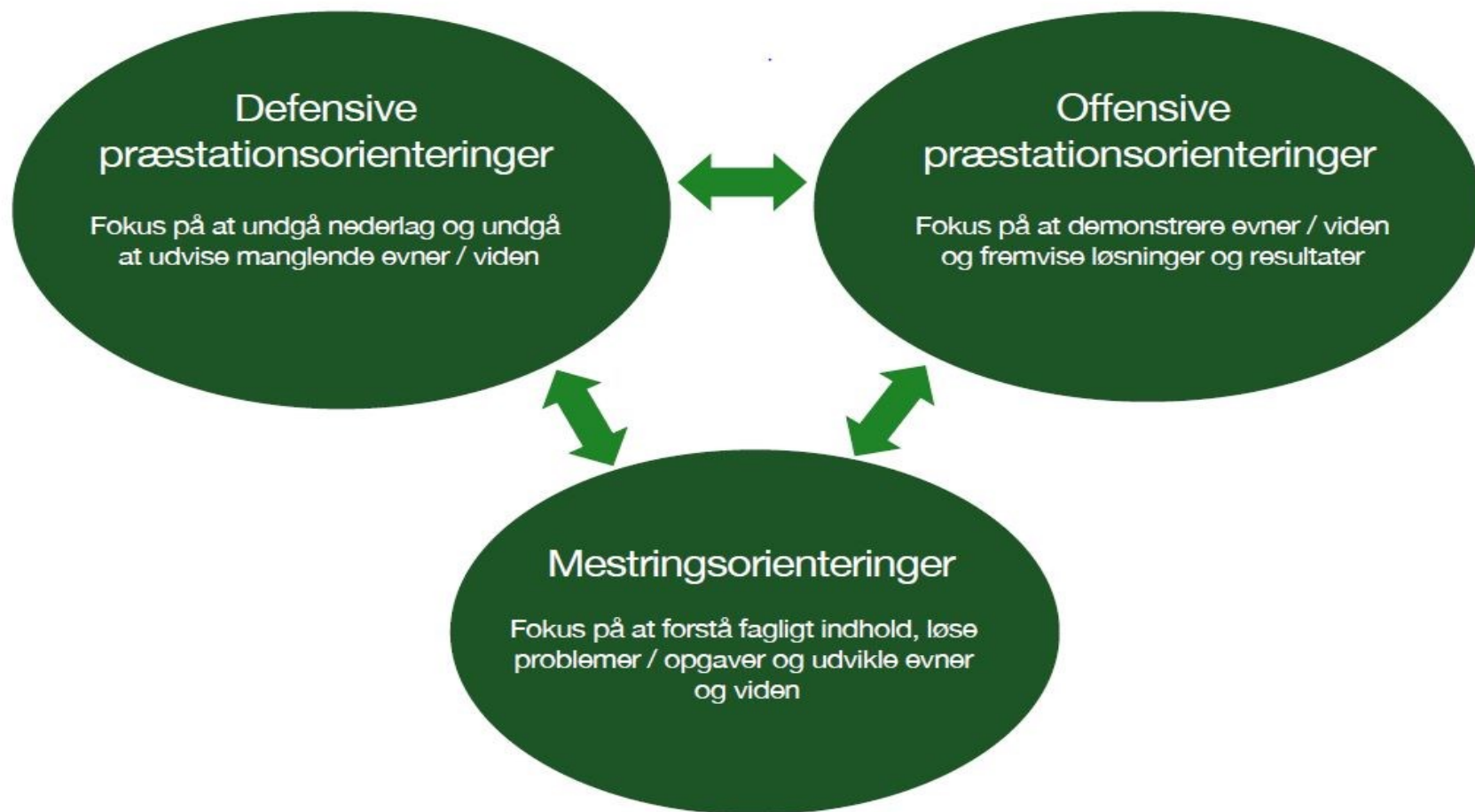
AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

Lærer 1, stx: *Jeg er faktisk begyndt i højere grad at se, hvor man kan lægge en eller anden form for feedback ind i noget undervisning, der fortæller dem, hvor langt de er, og hvor de skal hen. Altså, det tager længere tid, så det er ret tidskrævende ... det betyder, at når jeg skal sidde og tænke over det, jeg skal skrive til dem, så skal de også passe til det, jeg skal skrive til dem.*

- Ordentlig feedback tager **tid**
- Karakterer *kan* give autoritet (I får karakter for det!)
- ‘Safe’-karakter = 7 (manglede viden om eleverne til at begrunde yderkarakterer).

Figur 2: Analysemodel – og centrale begreber

Feedback – vejen frem?

- i et elevperspektiv

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

*Ønsker både karakterer **og** feedback med begrundelser...:*

Dreng 1, 1.g, stx: *Altså, jeg vil egentlig godt have en blanding af det der. Altså, at man får en karakter, men at de samtidig så lige bruger de ekstra 5 minutter, det tager, til hver enkelt elev lige at skrive, altså fordi de kan lynhurtigt skrive ned, hvad det er, de enkelte af os kan og hvad vi ikke kan.*

Interviewer: *Ville I lytte til det?*

Pige, 1.g: *Ja helt klart, det synes jeg ville være godt.*

Dreng 2, 1.g: *Ja, uden tvivl fordi vi vil jo alle sammen bearbejde vores karakter på en eller anden måde, nogen vil så måske også gå helt i selvsving og så måske kæmpe for at få en bedre karakter, og andre ville falde helt tilbage, men uanset hvad, så vil vi forholde os til det.*

Læring i en præstationskultur – mellem præstation og mestring

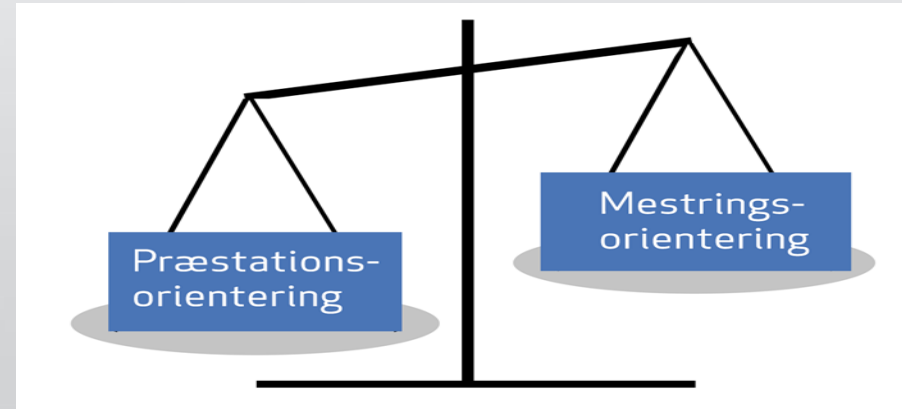

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

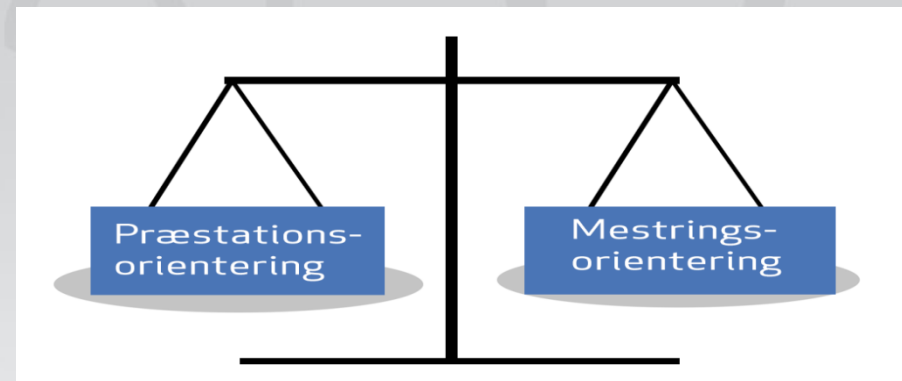
Ubalance mellem orienteringerne

Præstation får stadig mere tyngde

En god læringskultur:

En stor vægt på præstationsorientering skal følges af en tilsvarende vægtning af mestringsorientering

Opmærksomhedspunkter til diskussion

AALBORG UNIVERSITET
KØBENHAVN

cefu | Center for
Ungdomsforskning

1. *Hvordan kan man arbejde med løbende diskussioner og drøftelse omkring bedømmelse – hvornår bedømmer vi, hvad kigger vi efter, når læringsmålene skal opfyldes, hvad der tæller og hvordan?*
2. *Hvordan kan man arbejde med egen opmærksomhed på instrumentalisering af undervisningsrummet – fokus på ‘stærkt sprog for læring’.*
3. *Hvordan kan man arbejde med udviklingen af et synergi mellem **for formative vurderinger og bedømmelser** (kulturændring)*
4. *Fokus på gode rammer for grundig feedback (ledelsesperspektiv).*
5. *Hvordan kan man arbejde med at sætte perfektionskulturen på dagsordenen – også sammen med eleverne.*
6. *Fokus på faglig autoritet, der bygger på relationer og høj faglighed snarere mere end karakterer.*

Tak for opmærksomheden

Asterisk (12/2015) *Jagten på det høje snit modarbejder læring.*

EVA – Danmarks Evalueringsinstitut (2017) *Gymnasiernes arbejde med formativ feedback. Organisatoriske, pædagogiske og didaktiske erfaringer med formativ feedback og evaluering af elevernes læring.* Danmarks Evalueringsinstitut

Information (06.12.14): *Lad os stoppe karakterkrigen.*

Jackson, C. (2006) *Lads and ladetts in School. Gender and a Fear of Failure.* Open University Press.

Katznelson, N., Lundby, A. A. & Hansen, N.-H. M. (2016) *Karrierelæring i gymnasiet. "De vidste ikke, hvad de ville.* Aalborg, Aalborg Universitetsforlag.

Louw, A., & Katznelson, N. (2018) *Karakterbogen. Om karakterer, læring og elevstrategier i en præstationskultur.* Aalborg Universitetsforlag.

Louw, A., Katznelson, N. & Brown, R. (2011) *Ungdom på erhvervsuddannelserne.* Erhvervsskolernes Forlag.

Katznelson, N. & Louw, A. (2017) *Unge i gymnasieskolen. I: Gymnasiepædagogik. En grundbog.* Hans Reitzels Forlag.

Pless, M., Juul, T. & Katznelson, N. (2016) *Uddannelsesvalg, vejledning og karrierelæring I et ungeperspektiv.* Aalborg Universitetsforlag.

Skallvik. E. M. (1997) Self-Enhancing and Self-Defeating Ego Orientation: Relations With Task and Avoidance Orientation, Achievement, Self-Perceptions, and Anxiety. *Journal of Educational Psychology.* Vol. 89, no. 1, pp. 71-81.